

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นแหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่มีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยสมัยก่อนจะอยู่กันอย่างพี่น้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความเคารพและนับถือตามอาวุโส ผู้ใดมีอายุมากกว่าก็จะได้รับการยกย่องเรียกเป็นพี่ ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สงบเรียบง่าย ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญอยู่ที่หลักธรรมคำสอนเพราะมุ่งเน้นให้มนุษย์ฝึกหัดพัฒนาตนเพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นสู่ความเป็นอริยบุคคลตั้งแต่ระดับโสดาบันซึ่งเป็นอริยบุคคลขั้นต้น ที่ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีล ๕ อย่างมั่นคงจนเข้าสู่ความอรหัตต์ หมายถึงบุคคลที่อบรมจิตเจริญปัญญาจนหมดกิเลส หมดอวิชชา ดับตัณหา เข้าสู่วิมุตติสุข โดยในกระบวนการพัฒนาจิตและเจริญปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนานั้นจะต้องดำเนินไปตามหลักอริยมรรค ๘

ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^๑ ได้กล่าวว่า “มนุษย์เป็นผู้ที่สามารถฝึกอบรมและพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา และดำเนินชีวิตให้ดั่งงามโดยปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ ๘ จนบรรลุเป้าหมายสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้” และเหมือนที่พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)^๒ กล่าวไว้ว่า “ชีวิตเป็นสิ่งที่

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), แก่นแท้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓-๗๔.

^๒ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), ชีวิตเป็นสิ่งที่พัฒนาได้, (กรุงเทพมหานคร : อตัมมโย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๒.

พัฒนาและต้องพัฒนาให้ถึงจุดหมายปลายทาง คือเป็นชีวิตที่เย็นและเป็นประโยชน์” ดังนั้นมนุษย์จึงจำเป็นที่จะ “ต้องพัฒนาชีวิตของแต่ละคนให้มีค่าหรือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาด้านพฤติกรรมด้วยการควบคุม กาย วาจา พัฒนาด้านจิต ให้มีจิตที่ตั้งมั่น และการพัฒนาปัญญา โดยดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘ เพื่อสันติสุขของตนเองและสังคมอย่างถาวร”^๓

สภาพของสังคมสภาวะปัจจุบันนั้น ปัญหาเยาวชนไทยนับว่าเป็นปัญหาที่หนักใจแก่ทุกฝ่ายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและทางวาจา อันไม่เหมาะสมกับวัยและที่สำคัญสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะมีการสื่อสารที่ไร้พรมแดน (Globalization) ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกันในเวลาอันรวดเร็วจากภูมิภาคหนึ่งสู่อีกภูมิภาคหนึ่ง มีความเจริญทางด้านวัตถุสูงสุด วัฒนธรรมและการศึกษาจากตะวันตกเข้าสู่สังคมไทยอย่างต่อเนื่อง

เหตุปัจจัยทำให้คนไทยมีความทุกข์ด้านร่างกายและจิตใจเนื่องจากต้องดิ้นรนแสวงหาปัจจัย ๔ เพื่อความอยู่รอด จนบางครั้งเกิดการแก่งแย่งแบ่งเป็นพรรคพวกเพราะการรีบเร่งกอบโกยผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องเป็นชนวนนำไปสู่ความขัดแย้ง การทะเลาะวิวาท เนื่องจากทุกคนต่างมีความต้องการและแสวงหาความสุขความสบายทางวัตถุ แต่เมื่อวัตถุเจริญก้าวหน้าไปเท่าใด ด้านจิตใจของมนุษย์ก็สับสนวุ่นวายมากเป็นเท่าตัว เพราะการไม่สามารถรู้จะการพัฒนาตนให้รู้ทันต่อสภาพความจริงจึงตกเป็นทาสของวัตถุเหล่านั้นได้ง่าย และยังทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาต่าง ๆ เช่น การบูชาวัตถุเงินทอง การบูชาคนมีฐานะร่ำรวย การบูชาคนมีอำนาจ คนสมัยนี้ชอบความสุขทางกาย ทางเนื้อหนัง ความสุขปัจจุบันเฉพาะหน้า โดยไม่ได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาตนให้อิสระจากเรื่องเหล่านี้มีแต่จะแสวงหาเพิ่มเติมไม่มีความอิ่ม แม้

^๓ พระมหาอุทัย ญาณธโร, **พุทธวิถีแห่งสังคม** ปรัชญาสังคมเมืองและการเมืองของพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต), **การศึกษาของคณะสงฆ์ ปัญหาที่รอทางออก**, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลบอล คิมทอง, ๒๕๒๙), หน้า ๔๘ - ๔๙.

พระพุทธองค์ก็ตรัสเตือนไม่ให้เพละเลื้อยด้วยอำนาจแห่งตัณหาความอยาก ดังตรัสไว้ว่า โลกพร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่รู้จักอิ่ม เป็นทาสแห่งตัณหา^๕ และดังที่เสกสรรค์ ทองคำบรรจงได้กล่าวไว้ว่า “สังคมไทยและสังคมโลกในยุคปัจจุบันกำลังมีปัญหาหลาย ๆ มิติของสังคมเกิดความเสื่อมโทรมของศีลธรรมตั้งแต่ครอบครัว สถาบัน หน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนยอมรับค่านิยมทางด้านวัตถุมากกว่าคุณธรรมเพราะ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี”^๖ ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนเกิดจากการห่างบ้าน ห่างวัดโตในห้วงค่านิยมทั้งระบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันสร้างคนเพื่อป้อนตลาดงานมากกว่าจะสร้างคนเพื่อเข้าใจในชีวิต

การดำเนินชีวิตของเยาวชนในแต่ละวันต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่ยั่วเย้าให้เกิดความโลภ ความโกรธ และความหลงจึงจำเป็นต้องต่อสู้กับกิเลสตัณหาซึ่งเกิดจากความไม่รู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสุขเวทนา และหลีกเลี่ยงทุกข์เวทนา พลังที่จะต่อสู้กับกิเลสตัณหา ได้คือ พลังสติและพลังปัญญาซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากการฝึกหัดอบรมด้วยหลักธรรมอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง และสม่ำเสมอจนสามารถยกระดับจิตใจขึ้นสูงเหนือกิเลสตัณหาได้จึงจะได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จะเห็นได้หลักพระพุทธศาสนาจะเน้นถึงการยอมรับศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธองค์ทรงเน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาชีวิตให้ก้าวไปสู่เป้าหมายที่ดีว่าด้วยหลักการพัฒนาชีวิตมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา^๗ ในด้านพฤติกรรม (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านปัญญา (ปัญญา) ถือเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้เยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพซึ่งจำเป็นจะต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้ง ๓ ด้าน นอกเหนือจากนี้ยังมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน

^๕ ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๐๕/๓๖๕.

^๖ เสกสรรค์ ทองคำบรรจง, การศึกษาโครงสร้างทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามแนวพระพุทธศาสนา : การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัดความเปลี่ยนแปลง และรูปแบบเชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง, **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), ๒๕๕๕.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๗), หน้า ๒๓๔.

การพัฒนาเยาวชนได้ตามความเหมาะสม ดังที่ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ดังนี้

การพัฒนาคนตามหลักทางพระพุทธศาสนาต้องตั้งอยู่บนฐานแห่งหลักความสัมพันธ์ของชีวิตสามด้าน ได้แก่การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญา สาเหตุที่มีการพัฒนาทั้งสามด้าน เพราะการจะพัฒนาให้มีการแสดงพฤติกรรมที่ดีงามและถูกต้องออกมาได้นั้น ปัญญาก็ต้องอาศัยอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เพื่อสื่อความรู้จากภายนอกเข้ามา โดยมีจิตใจเป็นฐานให้เกิดความตั้งมั่นเพื่อให้ปัญญาเป็นตัวชี้นำ กำกับ ควบคุม พัฒนา ทำหน้าที่ปลดปล่อยให้เกิดอิสรภาพแก่พฤติกรรมและจิตใจหลักความสัมพันธ์ของชีวิตทั้งสามด้านนี้ คือ กระบวนการพัฒนามนุษย์ให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาวะที่เป็นจริงของธรรมชาติ (เป็นผู้มีวิชา มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญาพ้นจากความทุกข์ด้วยการกำจัดสาเหตุแห่งทุกข์ได้โดยการปฏิบัติตาม มรรคมีองค์ ๘)^๘

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอริยมรรค ๘ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชนไทย เพราะเยาวชนนั้น ถือว่าเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศชาติ ในอนาคตจึงจำเป็น ที่ต้องเร่งปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม โดยการสอนหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นมีความหมายว่าอย่างไร และเหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชนไทยได้อย่างไร มีวิธีแก้ปัญหาตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ตลอดถึงแนวทางนำการดำเนินชีวิตตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ มาใช้กับการพัฒนาเยาวชนไทยว่าจะเกิดผลอย่างไรบ้าง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชีวิตสามารถก้าวไปสู่เป้าหมายเป็นทางเลือกที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวไปสู่ความเจริญ คือ ความสุขกาย สุขใจ ตามหลักหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาสืบไป

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), แก่นแท้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓-๗๔.

๑.๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักอริยมรรค ๘ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของเยาวชนไทย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการนำหลักอริยมรรค ๘ มาพัฒนาเยาวชนไทย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ หลักอริยมรรค ๘ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทมีที่มาอย่างไร
- ๑.๓.๒ สภาพปัญหาปัจจุบันของเยาวชนไทยเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ ศึกษาการนำอริยมรรค ๘ มาพัฒนาเยาวชนไทยนั้นมีแนวทางอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องได้แก่ มุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ การศึกษาหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่เหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชนไทย

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานข้อมูล คือ เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และ เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ฎีกาเป็นต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การกระทำที่ส่งผลให้เยาวชนไทยมีความรู้ดี มีความประพฤติดีตามคลองธรรมของพระพุทธศาสนา

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

อริยมรรค ๘ หมายถึง หนทางถึงความดับทุกข์ เป็นส่วนหนึ่งของอริยสัจ ๔ นับเป็น
หลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา

๑.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องหลักอริยมรรค ๘ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชนไทยนั้น
ผู้วิจัยได้รวบรวมงานที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ท่านได้แต่งหนังสือเรื่องการสังค
สเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่าเป็นสภาพที่กลางทำให้
เจริญก้าวหน้าและการพัฒนานั้นต้องดับทุกข์ได้ด้วย ไม่มีติมีชั่วปะปนอยู่ด้วย ดังความตอนหนึ่ง
ว่า พัฒนาแปลว่าเจริญ หมายถึง มากขึ้นหรือเพิ่มขึ้นเท่านั้นเองไม่ได้หมายความว่าชั่วหรือดี เช่น
ผมที่ศีรษะมันรกหนาแน่นขึ้นก็เรียกได้ว่าผมมันพัฒนาเหมือนกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าดี คำว่า
พัฒนาเป็นคำกลาง คือ ต้องพัฒนาให้เป็นในทางที่ดับทุกข์ คือ ต้องไม่มีติมีชั่ว ไม่มีบวมมีล^๙

๑.๖.๒ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ท่านได้แต่งหนังสือ เรื่องวิธีแก้ปัญหา
ทุกข์ โดยท่านได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาว่า การพัฒนาที่ได้เกิดจากการศึกษา ตาม
หลักธรรมอริยมรรคมีองค์ ๘ ตามระบบการปฏิบัติของหลักไตรสิกขา ไว้ว่า “การปฏิบัติที่
ถูกต้องนั้น ต้องประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามหลักทั่วไป การปฏิบัติต้องใช้หมวดปัญญาในมรรคมี
องค์ ๘ เป็นฐานเพื่อจูงให้หมวดศีล สมาธิเดินไปถูกทาง ปัญญานั้นก็จะเจริญงอกงามสูงขึ้น
ตามลำดับ”^{๑๐}

^๙ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), การสังคสเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่, (นนทบุรี : พิมพ์ดี),
๒๕๓๗. หน้า ๓๓.

^{๑๐} พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), วิธีแก้ปัญหาทุกข์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงธรรม
ป.ป.ก.), หน้า ๑๙๘.

๑.๖.๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านได้แต่งหนังสือเรื่องแก่นแท้พระพุทธศาสนาโดยกล่าวเอาไว้ว่า “มนุษย์เป็นผู้ที่สามารถฝึกอบรมและพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขาและดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นโดยปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ ๘ จนบรรลุเป้าหมายสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้”^{๑๑}

๑.๖.๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ มีลักษณะเป็นสายกลาง อาจเรียกได้ว่า เศรษฐศาสตร์สายกลาง หรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมาปฏิปทาเพราะระบบชีวิตของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มรรคนั้นก็มีชื่ออยู่แล้วว่า มัชฌิมาปฏิปทา และองค์ของมรรคแต่ละข้อก็เป็นสัมมา เช่น สัมมาอาชีวะการที่เป็นสัมมานั้นก็คือ โดยถูกต้อง คือทำให้เกิดความพอดี ความเป็นมัชฌิมาก็คือความพอดีนั่นเอง จุดยอดของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธอยู่ที่การบริโภคด้วยหลักการที่เรียกว่า โภชนมัตตัญญูตา คือ ความรู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณ คือ รู้จักพอดี ความประมาณคือความพอดีตัวกำหนดเศรษฐกิจแนวพุทธนั้น ก็คือ มัตตัญญูตา ได้แก่ ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภค หมายถึงความพอดีที่ทำให้คุณภาพของชีวิตมาบรรจบกับความพึงพอใจ เศรษฐศาสตร์แบบมัชฌิมาปฏิปทา มุ่งความดี และความสมดุล ยึดหลักความพอดี คือ มีปัญญาและฉันทะ เข้ามาเกี่ยวข้องในพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ^{๑๒}

๑.๖.๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๑๓} ท่านได้แต่งหนังสือพุทธธรรม ได้กล่าวถึงความหมายของพระพุทธศาสนาว่าเป็นคำสอนเรื่องความจริงของชีวิต ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎธรรมชาติ แล้วให้มนุษย์รู้เท่าทันด้วยการฝึกหัดตน ให้เดินตามทางสายกลางหรือ

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **แก่นแท้พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓-๗๔.

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๕๖๙-๕๗๓.

มัชฌิมาปฎิปปทา อริยมรรคมีองค์ ๘ ให้ถูกต้อง ผู้นั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการของธรรมชาติ และในที่สุดก็จะเกิดความดับทุกข์หรือดับปัญหาที่มนุษย์ทุกรูปทุกนามปรารถนา นอกจากนั้น พระพุทธศาสนายังเป็นประมวลแห่งระเบียบวิธีปฏิบัติมากมายที่ยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ ได้ ข้อสำคัญที่สุดคือ เหมาะกับบุคคลที่มีจริต นิสัยที่แตกต่างกัน

๑.๖.๖ พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต)^{๑๔} มาจากหนังสือวิธีคิดตามหลักพุทธธรรม โดยกล่าวถึงหลักพุทธธรรมแสดงหลักการว่า การที่จะดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง หรือมีชีวิตที่ดีงามได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาตน ซึ่งได้แก่กระบวนการที่เรียกว่า การศึกษา จะเป็นปัจจัยชักนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ตลอดจนความเชื่อถือถูกต้อง ที่เรียกว่า สัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นแกนนำของชีวิตที่ดีงามทั้งหมด และนำไปสู่การพัฒนาปัญญา ที่เป็นแกนกลางของการพัฒนาคน ที่เรียกว่า การศึกษานั้นเอง

๑.๖.๗ พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) แต่งหนังสือการคณะสงฆ์กับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ โดยกล่าวว่า คำว่า “ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” หมายความว่า ความเป็นคนดีมีศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย คำนี้ ครอบคลุมวิชาพระพุทธศาสนาอย่างไม่ต้องสงสัย ทั้งมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้คือ “ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา” ในกรณีนี้ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ก็ต้องหมายถึงวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย^{๑๕}

^{๑๔} พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต), *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๗.

^{๑๕} พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *การคณะสงฆ์กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙.

๑.๖.๘ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)กล่าวในหนังสือพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ เอาไว้ว่า เมื่อการแก้ปัญหาของชาติดำเนินไปในทิศทางที่ทวนกระแสกับหลักธรรมที่สอนให้รู้จักประมาณตนและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม กิจกรรมมอมเมาให้เยาวชนของชาติไปหลงใหลอยู่กับอบายมุข โดยเฉพาะเรื่องของยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ และการพนันมีมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นทวิคูณการที่จะช่วยยับยั้งความเสื่อมถอยดังกล่าวไว้ได้น่าจะได้แก่การพัฒนาเยาวชนของชาติให้ผูกพันกับหลักพุทธธรรมและยึดมั่นในหลักศาสนาอันจะทำให้เกิดความมั่นคงแก่ชาติในอนาคต แม้พระสงฆ์ก็ควรจัดโครงการ เพื่อดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้นและเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาฟื้นฟูจิตใจของศาสนิกชน ได้ทุกเพศทุกวัย กิจกรรมที่จัดควรจัดตามความสามารถ และความพร้อมของทางวัด บทบาทของโรงเรียน กิจกรรมอบรมเยาวชนด้านศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม หากโรงเรียนไม่สามารถจัดให้สมบูรณ์ได้ ทรัพยากรบุคคลที่ควรคำนึงถึง คือ พระสงฆ์และวัด โรงเรียนควรขอความร่วมมือจากพระสงฆ์และวัดใกล้เคียง^{๑๖}

๑.๖.๙ พระธณิศ มั่นคงทรัพย์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์เชิงจริยธรรมระหว่างครูกับศิษย์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ศึกษาเปรียบเทียบกรณี : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยกับโรงเรียนสตรีวิทยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร^{๑๗} โดยกล่าวว่า ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์จนเกิดเป็นปัญหาวิกฤตสืบสนหลายอย่างทั้งในระดับบุคคล และระดับประเทศที่แก้กันไม่ค่อยจะได้ผล เพราะการแก้ไขส่วนมากเป็นการแก้ทางวัตถุซึ่งมุ่งเอาการบริโภคเป็นใหญ่ โดยละเลยการแก้ปัญหาพื้นฐาน

^{๑๖} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์*, เล่มที่ ๑๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๑๗} พระธณิศ มั่นคงทรัพย์, “การศึกษาความสัมพันธ์เชิงจริยธรรมระหว่างครูกับศิษย์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ศึกษาเปรียบเทียบกรณี : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยกับโรงเรียนสตรีวิทยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชาอักษรศาสตร์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙), หน้า ๒๕.

ทางด้านจิตใจ แม้เมืองไทยเราจะเป็นเมืองพระพุทธศาสนาแต่หลงลืมตน คือ ลืมวัฒนธรรมอันดีงามที่เป็นมรดกตกทอด มาจากบรรพบุรุษของตนในอดีต ซึ่งได้เคยประพฤติปฏิบัติมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี กระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน จะเห็นว่า ๓ สถาบันหลักของชาติ คือ บ้าน วัดและ วัง ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาด้านจริยธรรม ศีลธรรม และให้การศึกษาแก่เยาวชนมาโดยตลอด

๑.๖.๑๐ พระมหาอุทัย ญาณโร ได้แต่งหนังสือเรื่องพุทธวิถีแห่งสังคม ปรัชญาสังคมเมืองและการเมืองของพุทธศาสนา โดยกล่าวไว้ว่า มนุษย์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ “ต้องพัฒนาชีวิตของแต่ละคนให้มีค่าหรือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาด้านพฤติกรรมด้วยการควบคุม กาย วาจา พัฒนาด้านจิต ให้มีจิตที่ตั้งมั่น และการพัฒนาปัญญา โดยดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘ เพื่อสันติสุขของตนเองและสังคมอย่างถาวร”^{๑๘}.

๑.๖.๑๑ พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน) มีการศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักอริยสัจ ๔ ของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนในโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี สรุปความว่าอริยสัจ ๔ เป็นหลักการแก้ไขปัญหาชีวิตที่ถูกต้องและสมบูรณ์ ปัญหาของเยาวชนในสังคมไทยปัจจุบันถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติเนื่องจากมีปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ประการสำคัญ คือ ปัญหาเยาวชนในปัจจุบันมีลักษณะเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมสมัยใหม่อย่างไร้ขีดจำกัด ทั้งนี้อาจเกิดจากสาเหตุเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นบริบทรอบตัวเด็ก “กระแสวัฒนธรรมดั้งเดิมที่อ่อนแอลง สังคมไทยในปัจจุบันถือได้ว่าผ่าน

^{๑๘} พระมหาอุทัย ญาณโร, พุทธวิถีแห่งสังคม ปรัชญาสังคมเมืองและการเมืองของพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสาร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

กระบวนการวิวัฒนาการทางสังคม มาแล้ว ๓ ยุค คือ สังคมเกษตรกรรม สังคมอุตสาหกรรม และสังคมข้อมูลข่าวสาร”^{๑๙}

๑.๖.๑๒ ปัญญา สละทองตรง ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสังคมไทย : ศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้เรียนธรรมศึกษาทุกระดับช่วงชั้น ปิงบประมาณ ๒๕๔๙” กล่าวเอาไว้ว่า สังคมไทยในอนาคตมีแนวโน้มที่อาจนำไปสู่สังคมล่มสลายเนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยขึ้นที่ต้องเร่งแก้ไข เช่น ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา ประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เป็นต้น^{๒๐}

๑.๖.๑๓ สุนน อมรวิวัฒน์^{๒๑} ได้ทำการวิจัยเรื่องหลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม โดยอธิบายถึงไตรสิกขาว่า การศึกษาตามหลักไตรสิกขานั้น ต้องเป็นการฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง และประเมิณผลสำเร็จด้วยตนเองแต่ไม่ได้ปิดกั้นคำแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกหัดอบรมที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่องเริ่มจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

๑.๖.๑๔ สำราญ เพียนอก ทำการวิจัยเองการดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธของวัยรุ่นโดยกล่าวว่า เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมมีผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมซึ่งเยาวชนเป็นวัยแห่ง

^{๑๙} พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), “ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักอริยสัจ ๔ ของเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนในโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

^{๒๐} ปัญญา สละทองตรงและคณะ, “การศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสังคมไทย : ศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังของผู้เรียนธรรมศึกษาทุกระดับช่วงชั้น ปิงบประมาณ ๒๕๔๙”, **รายงานวิจัย**, (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^{๒๑} ศาสตราจารย์สุนน อมรวิวัฒน์, “**หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม**”, โครงการกิตติมธีสาวิชาศึกษาศาสตร์, (นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๒๗ - ๒๘.

การเรียนรู้ จึงเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปสู่การอยากรู้ อยากลอง อยากเด่น อยากเป็น จะเห็นได้ว่านับวันปัญหาที่เกิดกับกลุ่มวัยเยาวชนเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น การดื่มเหล้า การเที่ยวกลางคืน การติดยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร^{๒๒}

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่าการศึกษารายการ ๘ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชนไทยให้ได้ผลและมีหลักการที่จะประพฤติปฏิบัติต่อเยาวชนผู้ที่เข้าศึกษาเล่าเรียนก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และโดยมีหลักในการพัฒนาทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งต้องอาศัยสถาบันทางสังคมที่เป็นกลไกอันมีดีในการช่วยแนะนำสั่งสอนจึงเป็นที่มาของการพัฒนาเยาวชน แนวพุทธในสังคมไทยให้มีจุดยืนในด้านคุณธรรม มีความประพฤติอยู่ในกรอบคุณงามความดีอันนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืนและมีประโยชน์ในการสืบค้นหา ข้อมูล สืบต่อไป

๑.๗. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ภาษาบาลี มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาไตรปิฎก ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

๑.๗.๒ ศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา ตำรา สื่ออินเทอร์เน็ต

๑.๗.๓ วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และชั้นทุติยภูมิ

๑.๗.๔ เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

^{๒๒} สำราญ เพียนอก, “การดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธของวัยรุ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

๑.๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบหลักอริยมรรค ๘ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนา
เถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบถึงสภาพของเยาวชนไทย

๑.๘.๓ ทำให้ทราบการนำหลักอริยมรรค ๘ มาพัฒนาเยาวชนไทย